

KAREN ENGELMANN

HET
STOCKHOLM OCTAVO

Vertaald uit het Engels door
Saskia Peterzon-Kotte

ORLANDO
uitgevers

Hoofdstuk een

STOCKHOLM – 1789

*Bronnen: E.L., politieagent X, mijnheer F, baron G***,
mevrouw M., archivaris D.B. – Riddarhuset*

STOCKHOLM WORDT HET Venetië van het noorden genoemd, en terecht. Reizigers beweren dat het net zo complex, net zo groot en net zo mysterieus is als zijn zusje in het zuiden. In het ijzige Mälarmeer en de wirwar van waterwegen van de Oostzee weerspiegelen zich grootse paleizen, strogele huizen, sierlijke bruggen en ranke skiffs waarmee de inwoners zich verplaatsen tussen de veertien eilanden waaruit de stad bestaat. Alleen waaieren deze niet uit naar een zonnig, gecultiveerd Italië, maar vormen de dichte bossen die deze glinsterende archipel omringen een blauwgroene grens vol wolven en ander wild spul, die de toegang markeert tot een eeuwenoud land en het harde boerenleven dat vlak achter de Stad ligt. Maar op de rand van het slotdecennium van de eeuw, in de laatste jaren van het verlichte koninkrijk van Zijne Majesteit koning Gustaaf III, dacht ik zelden aan het platteland of de paar ploeterende mensen die daar woonden. De Stad had veel te veel te bieden en het leven leek vol kansen.

Het klopt dat het op het eerste gezicht niet de beste tijd was. Boerderijdieren leefden vaak in de huizen, plaggendaken vermolmden tot bouwvallen en niemand kon zijn ogen sluiten voor de pokkenlittekens, de slijmhoest of de talloze andere tekenen van ziekten die de bevolking kwelden. De doods klokken luidden elk uur, want de Dood was meer thuis in Stockholm dan in welke andere stad in Europa ook. De stank van vuil rioolwater, rottend voedsel en ongewassen lijven verstikte de lucht. Maar aan de andere kant van dit

grimmige tafereel kon men een glimp van een lichtblauw, met gouden vogels geborduurd jasje van gewaterde zijde opvangen, of het ruisen van een tafzijden avondjapon en fragmenten van Franse poëzie horen, of de geur van rozenpommade en eau de cologne opsnuiven die voorbijdreef op hetzelfde briesje dat ook een melodie van Bach, Bellman of Kraus meevoerde: de ware keurmerken van het gustaviaanse tijdperk. Van mij mocht die gouden tijd eeuwig duren.

De finale zou onvergetelijk worden, maar vrijwel iedereen ging voorbij aan het begin van het einde. Dat was niet zo verbazingwekkend; mensen verwachtten dat een revolutie gepaard ging met geweld – daar waren Amerika, het Koninkrijk der Nederlanden en Frankrijk kersverse voorbeelden van. Maar bij aanvang van onze stille revolutie op die avond in februari was het rustig in de Stad; de straten waren vrijwel verlaten en ik zat te kaarten bij mevrouw Mus.

Ik was dol op kaarten, net als iedereen in de Stad. Kaartspelletjes maakten deel uit van elke bijeenkomst, en als je niet meedeed, werd je niet beschouwd als onbeschoft, maar als dood. Mensen vermaakten zich met elk willekeurig spel dat op tafel lag, maar Boston Whist was het nationale spel. Gokken was een vak dat, eigenlijk net als prostitutie, nog net geen gilde en wapenschild had, maar wel werd erkend als een steunpilaar van de sociale constructie van de stad. Het zorgde ook voor een soort sociale corridor: mensen met wie je anders misschien nooit zou omgaan, konden zomaar tegenover je aan de kaarttafel zitten, vooral als je het toegewijde type speler was dat werd toegelaten in de goklokalen van mevrouw Sofia Mus.

Toegang tot dit etablissement was zeer gewild, want hoewel het gezelschap gemengd was – hogere en lagere klasse, dames en heren – was een persoonlijke aanbeveling vereist om binnen te komen, waarna de in Frankrijk geboren mevrouw Mus haar nieuwe gasten doorlichtte aan de hand van een systeem dat niemand echt kon doorgronden: spelniveau, charme, politiek, haar eigen occulte gevoelens. Als je niet aan haar normen voldeed, mocht je niet meer terugkomen. Mijn uitnodiging was afkomstig van de politpiespion op straat, met wie ik een nuttige uitwisseling van informatie en

goederen had bekokstoofd voor mijn werk bij het douane- en accijnskantoor. Het was mijn bedoeling een van de vertrouwde vaste klanten van Mus te worden en op elke mogelijke manier fortuin te maken. Zoals onze koning Gustaaf een bevroren provinciale uit-hoek had gekozen en die had getransformeerd tot een baken van cultuur en verfijning, wilde ik opklimmen van loopjongen tot een gerespecteerde, in rode mantel gehulde Sekretaire.

Mevrouw Mus' speellokalen waren gevestigd op de tweede verdieping van een oud trapgevelhuis op nummer 35 van de Minderbroederssteeg, dat was geschilderd in het typische geel van de Stad. We kwamen vanaf de straat door een gewelfde stenen poort waarin een waakzaam gezicht in de sluitsteen was uitgesneden. Klanten beweerden dat de ogen bewogen, maar toen ik er was, bewoog er helemaal niets, behalve dan een flinke hoeveelheid geld uit en naar mijn zak. Ik geef toe dat mijn maag die eerste avond van tevoren flink in opstand was gekomen, maar toen we eenmaal de stenen wenteltrap op waren geklommen en de foyer binnenstapten, voelde ik me volkomen op mijn gemak. De sfeer was hartelijk en gezellig, met een overvloed aan kaarslicht en gemakkelijke stoelen. De spion introduceerde me keurig bij mevrouw Mus en een dienstertje gaf me een glas brandy van een dienblad. Tapijten dempten het geluid en de ramen waren behangen met nachtzwart damast om de kamers op elk tijdstip duister te houden. Deze stemming paste zowel bij de gokkers die de tafels bezetten als de zoekers die wachtten op een consult, want in een privévertrek boven aan een nauwe trap vervulde mevrouw Mus ook de rol van waarzegster. Er werd gezegd dat ze raadgeefster van koning Gustaaf was; hoe het ook zij, haar tweeledige vaardigheden met de kaarten bezorgden haar een aardig inkomen en gaven haar exclusieve gokgezelschap een extra prettig gevoel.

De spion vond een tafel en een derde speler, een kennis van hem, en ik was op zoek naar een gemakkelijke vierde toen er een grijnzende man met zwarte tanden aan kwam, die iets in het oor van de spion fluisterde en daarmee een glimlach op diens gewoonlijk stoïcijnse gezicht wist te toveren. Ik ging zitten, nam een spel

kaarten uit een kistje waar er twee in zaten, en tikte het tot een nette stapel.

‘Goed nieuws?’ vroeg ik.

‘Wie weet, het is maar hoe je het bekijkt,’ antwoordde de man.

De spion ging zitten en klopte op de stoel naast hem. ‘U behoort toch tot de voorstanders van de koning, mijnheer Larsson?’

Ik knikte; ik was een fervent royalist, evenals mevrouw Mus, te oordelen naar de portretten van Gustaaf en Lodewijk XVI van Frankrijk die in de foyer hingen.

De man stak zijn hand uit, zei zijn naam – die ik meteen weer vergat – en schoof zijn stoel dicht bij de tafel.

‘Het Huis van de Adel is gevechtsklaar. Koning Gustaaf heeft twintig patriottenleiders gevangengenomen. Generaal Pechlin, de oude Von Fersen, en zelfs Henrik Uzanne.’

‘Dan hebben ze zeker eindelijk eens iets gedenkwaardigs gedaan,’ zei ik, terwijl ik de kaarten schudde.

‘Het gaat om wat ze níét gedaan hebben, mijnheer Larsson.’ De man met de weerzinwekkende glimlach boog zich voorover en stak zijn hand op om me tot stilte te manen. ‘De adel heeft geweigerd de Wet op de Eenheid en Veiligheid van de koning te ondertekenen. Ze werden witheet bij de gedachte dat gewone stervelingen de rechten en privileges zouden krijgen die waren voorbehouden aan de aristocratie. Gustaafs *coup d’état* hield hen tegen voordat hun onvrede zou worden verbreid en deze verlichte wetgeving in de kiem gesmoord zou kunnen worden. De drie lagere standen hebben getekend. Gustaaf heeft getekend. Het voorstel is nu een wet.’

Ik hield de kaarten even stil en keek hoe de andere drie mannen het beeld van dit nieuwe Zweden aan hun geestesoog voorbij zagen trekken.

‘Dat soort daden leidt elders tot bloedige opstanden,’ zei de spion eerbiedig. ‘Gustaaf heeft die dreiging met een pennenstreek uitgeschakeld.’

‘Uitgeschakeld?’ vroeg de derde speler, en hij dronk zijn glas leeg. ‘De adel zal zich verenigen en met geweld reageren, net zoals

ze dat in '43 deden, en net zoals ze dat overal doen. Klaar ben je met de eenheid van die wet.'

'En hoe zit het met die veiligheid?' vroeg ik. Niemand zei iets, dus hield ik de kaarten maar omhoog. 'Boston?'

Mevrouw Mus, die aandachtig naar het gesprek had geluisterd, knikte me goedkeurend toe; ze wilde het onderwerp politiek duidelijk van tafel hebben. Ik verdeelde de kaarten in vier stapeltjes en legde ze met hun witte achterkant op het groene tafelblad.

'Is de broer van de koning ook gevangengenomen?' vroeg de spion, nieuwsgierig naar een van zijn voornaamste doelwitten. 'Karel is sinds kort de facto de leider van de patriotten.'

'Hertog Karel een leider?' De man trok een grimas. 'Hertog Karel wisselt net zo vaak van loyaliteit als van vrouw. Gustaaf kan maar niet geloven dat Karel een complot zou beramen tegen de troon, en om dat te bewijzen bevoorrecht hij hem – hij heeft zijn lieve broertje benoemd tot militaire gouverneur van Stockholm.'

'Nou, dan zullen we vanavond allemaal beter slapen,' zei ik, en ik maakte een waaier van mijn kaarten. 'Maar nu moeten jullie inzetten.' De conversatie stokte. Het enige wat je hoorde was het schuiven en ritselen van speelkaarten, het rinkelen van muntjes en het knisperen van bankbiljetten. Ik deed het die avond extreem goed aan de tafels, want gokken was een talent dat ik polijstte. De spion deed het ook goed, want het was in mevrouw Mus' belang om de politiek te polijsten – al snapte ik niet hoe ze het spel stuurde, want hij was niet echt een uitblinker.

Toen de klok in de buurt van de drie kwam, stond ik op om mijn benen te strekken, en mevrouw Mus liep naar me toe en nam mijn hand in haar beide handen. Ze was niet bepaald de jongste meer en ging eenvoudig gekleed, maar in het zachte schijnsel van het kaarslicht en door de waas van alcohol heen schitterde haar vroegere uitstraling. Mevrouw Mus hield haar adem in en liet haar lange, slanke vinger langs een lijn op mijn handpalm glijden. Haar handen waren koel en zacht en leken boven mijn hand te zweven en die tegelijkertijd te omvatten. Het enige wat ik op dat moment kon bedenken, was dat ze een uitstekende zakkenroller zou zijn,

maar ze was niet voornemens om iets te verdonkeremanen – ik controleerde later mijn zakken – en haar blik was warm en kalm.

‘Mijnheer Larsson, u bent voor de kaarten geboren, en hier in mijn vertrekken zult u er uw voordeel mee kunnen doen. Ik denk dat we nog vele spelletjes voor de boeg hebben.’

De warmte van die triomf kroop van top tot teen door me heen, en ik weet nog dat ik haar handen naar mijn lippen bracht om onze verbondenheid met een kus te bezegelen.

Die kaartavond luidde het begin in van twee jaar uitzonderlijk veel geluk aan de speeltafels, en leidde me mettertijd naar het octavo, een aan mevrouw Mus voorbehouden vorm van waarzeggerij, waarvoor ze een achttal kaarten koos uit een oud, mysterieus kaartspel dat verschilt van elk ander dat ik ooit gezien heb. In tegenstelling tot de vage kronkels van de zigeunerinnen op het marktplein werd haar exacte methode geïnspireerd door haar visioenen en wees ze acht mensen aan die een gebeurtenis teweeg zouden brengen die in een visioen tot haar kwam; een gebeurtenis die een transformatie zou inleiden, een wedergeboorte voor de zoeker. Natuurlijk impliceert een wedergeboorte ook een dood, maar daarover werd nimmer gerept wanneer de kaarten gelegd werden.

De avond eindigde met een reeks dronkenmanstoosten: op koning Gustaaf, op Zweden en op de stad waarvan ik hield. ‘Op de Stad,’ zei mevrouw Mus, en ze tikte haar glas klinkend tegen dat van mij, waarbij de amberkleurige vloeistof op mijn hand spatte.

‘Op Stockholm,’ antwoordde ik met een stem die dik was van emotie. ‘En op het gustaviaanse tijdperk.’

Hoofdstuk twee

TWEE FANTASTISCHE JAREN EN EEN VERSCHRIKKELIJKE DAG

Bron: E.L.

BINNEN ZES MAANDEN na mijn eerste bezoek speelde ik me een weg naar de positie van partner van mevrouw Mus. Ze zei dat ze slechts twee spelers kende met mijn behendigheid: de ene was zichzelf en de andere was dood. Dat was een compliment, geen waarschuwing.

Als mevrouw Mus af en toe vals speelde – en dat deed iedereen – gebruikte ze zelden de gebruikelijke vormen van oplichterij, zoals het markeren van de kaarten met een vouwtje of een teken, en evenmin begunstigde ze het huis overmatig, dus beschouwden de spelers haar etablissement als elegant en betrouwbaar. Ze had een manier van blind schudden die bijna niet waarneembaar was, en ze had een foefje om met één hand te couperen waar ze mee wegkwam als een onschuldig melkmeisje. Alleen in noodsituaties gebruikte ze een vals spel kaarten dat al geprepareerd was, en ze kon in een oogwenk een kaart in haar handpalm laten verdwijnen en vervangen.

Soms was ons bedrog niet bedoeld om te winnen, maar wilden we ervoor zorgen dat een onwelkome speler uit vrije wil het speel-lokaal verliet. Dan gebruikten we een tactiek die zij een zetje noemde. Mevrouw Mus maakte me duidelijk om welke speler het ging. Dan zette ik bescheiden bedragen in en legde mijn kaarten zo dat die speler verloor, ongeacht de uitkomst voor mezelf. Ik verloor veel meer dan ik won, en niemand verdenkt een verliezer van vals spelen. Na één, hooguit twee van dit soort avonden begrepen kruimeldieven de hint en kwamen niet meer terug. Bij spionnen duurde het langer omdat dat zelf geen spelers waren, maar ook zij dropen uiteindelijk af. Mevrouw Mus beloonde mijn heimelijke mede-

plichtigheid door mijn verliezen ruimschoots te compenseren en de exclusieve flessen uit haar kelder met me te delen.

Geheel volgens haar eerste voorspelling had ik, na een jaar van mevrouw Mus' tedere zorg, genoeg geld verdiend om me een positie te verschaffen als Sekretaire bij het douane- en accijnskantoor, een schier onmogelijke promotie voor iemand die uit het niets kwam. Als familie had ik slechts wat hardvochtige, huichelachtige boeren uit Småland, maar onze wegen waren lang geleden eens en voor altijd gescheiden. De enige groep waar ik bij hoorde was de onofficiële broederschap die in de Stad bekendstond als de Orde van Bacchus, een vrijgevig, emotioneel clubje dat met elkaar kon lachen en huilen en vaak vastbesloten was om te zingen, al waren ze te dronken om op hun benen te staan en te arm om hun drankje te betalen. Voor het lidmaatschap moest je behoorlijk wat tijd in de zevenhonderd taveernes van Stockholm doorbrengen, en minstens tweemaal met je gezicht omlaag in de goot worden aangetroffen door hun hogepriester: componist en genie Carl Michael Bellman. Uiteindelijk bleek deze broederschap een veel te grote aanslag te plegen op zowel mijzelf als mijn portemonnee, dus bracht ik mijn vrije avonden door met kaarten. Als ik niet aan de tafels te vinden was, zat ik thuis voor de spiegel te oefenen. Mijn toewijding versterkte mijn band met mevrouw Mus en mijn geluk bleef groeien.

In het voorjaar van 1791 had ik het gevoel dat ik iedereen in de Stad op zijn minst van gezicht kende; van de hoeren uit de Baggensstraat tot de edellieden die hun klandizie vormden. Zij kenden mij echter niet, daar zorgde ik wel voor. Het was in mijn vakmatige en persoonlijke belang dat ik uitermate gemakkelijk te vergeten was, waardoor ik aan verwickelingen, verplichtingen en af en toe wraak ontsnapte. Mijn rode Sekretairemantel opende deuren en portemonnees, en een flink aantal zachte, bleke dijen. Naast mijn salaris ontving ik een percentage van de verkoop van alle geconfisqueerde goederen en was ik in staat een uitstekende wijncollectie te 'importeren', evenals fraaie Italiaanse laarzen en andere huishoudelijke artikelen voor de nieuwe kamers die ik betrok in de Kleermakerssteeg in het centrum van de Stad. Ik verscheen om twaalf uur

op kantoor om papierwerk op te bergen en opdrachten te ontvangen, ging om drie uur met mijn collega's koffiedrinken in De Zwarte Kat, en vertrok vervolgens naar huis voor een bescheiden maaltijd en een dutje voordat ik eropuit ging. Mijn hoofdtaak was het ontmaskeren van smokkelaars en het inspecteren van verdachte ladingen, werk dat meestal 's nachts in dokken en pakhuizen plaatsvond. Ik bracht veel tijd door met het vergaren van informatie in koffiehuisen, herbergen en taveernes waarvan er her en der in de Stad al net zoveel te vinden waren als vrolijke lantaarns, en ik mengde me onder dames en heren van alle rangen en standen. Het was de ideale baan voor een vrijgezel, en al helemaal voor een kaartspeler die gewiekst was in het interpreteren van gezichten en gebaren en het ruiken van bedrog.

Toen verscheen er een barstje in mijn volmaakte leven.

Het was een prachtige maandag in juni, Tweede Pinksterdag. De Superieur van de douane, een vreselijk vrome man met een zure adem, riep me meteen bij zich in zijn kantoor. Hoewel ik de zondagsdiensten bijwoonde (aangezien je beboet werd als je dat niet deed), beweerde de Superieur dat dat niet voldoende was voor een man die zijn tijd doorbracht in het gezelschap van dronkaards, dieven, gokkers en vrouwen van lichte zeden. Ik merkte op dat dit deel uitmaakte van mijn taak en voegde eraan toe dat de Verlosser zelf ook in dat soort gezelschap had verkeerd. De Superieur fronste zijn voorhoofd. 'Maar dat was niet het enige gezelschap waarin hij verkeerde,' zei hij, terwijl hij zijn handen gevouwen op zijn bureau legde. 'Mijnheer Larsson, er bestaat een menselijk antidotum tegen het gif waarmee u zich omringt.'

Ik was volslagen verbouwereerd. 'Discipelen?' vroeg ik.

Hij kreeg een opmerkelijk rode kleur. 'Nee, mijnheer Larsson. Het heilig huwelijk.' Hij stond op, boog zich over zijn bureau en overhandigde me een pamflet met de titel *Een pleidooi voor de Heilige Verbintenis*. 'De regering moedigt jonge meisjes aan door middel van de Maagdenloterij. Ik lever mijn bijdrage via een nieuwe vereiste voor Sekretaires: het huwelijk. Bisschop Celsius staat er voor honderd procent achter. Mijnheer Larsson, u bent de enige

Sekretaire die niet eens een verloofde heeft. Ik eis de aankondiging van uw verbintenis halverwege de zomer.’

Ik sloeg het pamflet open en deed alsof ik het las, terwijl ik overwoog om overhaast mijn ontslag in te dienen. Maar al deed ik nu mijn voordeel met de kaarten, mijn gewin kon met één verkeerde hand verloren gaan, en het gevang wachtte als een valsspeler zijn scherpe blik verloor, wat elke valsspeler overkwam. Nee, ik zou mijn rode mantel, mijn titel, mijn pas verworven comfort en mijn kamers in het hart van de Stad niet opgeven. Met een beetje geluk zou ik er ook nog een leuke bruidsschat en een permanente huishoudster aan overhouden. Op zijn minst zou de huwelijkse staat me binden aan het leven dat ik verheerlijkte.

Hoofdstuk drie

HET OCTAVO

*Bronnen: E.L., mevrouw M., A. Vingström, freule N***,
freule C. Kallingbad*

OP ELKE HOEK VAN de straat waren wel koppelaarsters en bemoeizuchtige burens die een stuk of tien begerenswaardige meisjes konden noemen; stuk voor stuk arm of hard op weg om ouwe vrijsters te worden. Ik stelde plichtmatig een lijst op om aan de Superieur te laten zien, maar rekte tijd door uiting te geven aan mijn twijfel over een huwelijk dat gespeend was van ware gevoelens. Hij bood aan om namens mij navraag te doen in zijn 'exclusievere' kringen, maar ik twijfelde er niet aan dat die maagden zowel kuis als braaf en saai waren. Net toen het erop begon te lijken dat ik dan maar een keuze moest maken uit deze treurige mogelijkheden, verscheen Carlotta Vingström. Het was een toevallige ontmoeting terwijl ik zakendeed met haar vader, een succesvolle wijnkoopman die een in beslag genomen zending uit Spanje opkocht. Ze had honingkleurig haar, een warm perzikkleurige huid en het weelderige figuur dat voortkomt uit overvloedig tafelen. De aanblik van Carlotta tussen al die flessen en vaten inspireerde me om nog diezelfde dag een ruiker voor haar te kopen. Ik zou mijn rode mantel kunnen behouden en nog huwelijksgeluk kunnen vinden ook!

Carlotta's moeder was ongetwijfeld voornemens haar dochter een treetje of twee hoger op de sociale ladder te krijgen, maar Carlotta schonk me binnen enkele minuten nadat we aan elkaar voorgesteld waren een flirterige blik. Ik snelde naar huis om een correspondentie te beginnen, maar de woorden kwamen niet: ik had geen idee hoe ik iemand het hof moest maken. Dus liep ik op die

zomeravond naar mevrouw Mus' huis voor een spelletje Boston en wat fatsoenlijke port, in de veronderstelling dat de kaarten me wel zouden inspireren. Het was zondag, een populaire avond voor bals en feestjes, en in de verte hoorde ik een waldhoorn blazen om een bacchanaal aan te kondigen. Dat geluid monterde me op en ik klom met twee treden tegelijk de stenen wenteltrap op. Mevrouw Mus' dienstmeisje, Katarina, liep naar me toe met de kille neutrale blik die ze voor gokkers reserveerde, en ik voegde me bij een tafel vol rijke, onervaren spelers. Ik wilde net een winnende Koningin leggen, toen mevrouw Mus zich vooroverboog en fluisterde: 'Mijnheer Larsson, een belangrijke mededeling.' Ik stond beleefd op en volgde haar door de zaal.

'Wat is er mis?' fluisterde ik, en het viel me op dat ze stevig in haar handen kneep.

'Er is niets mis. Ik heb een visioen, en als dat een ander aangaat, ben ik verplicht het meteen te vertellen.' Mevrouw Mus zweeg, pakte mijn hand en tuurde aandachtig naar mijn handpalm. 'De aanwijzingen zijn ook hier aanwezig.' Ze keek op en glimlachte. 'Liefde en verbondenheid.'

'Echt waar?' vroeg ik stomverbaasd.

'De waarheid is wat ik in mijn visioenen zie. En die is niet altijd zo teder. Kom.' Ze draaide zich om en liep de trap op, en ik volgde haar naar haar kamer boven. Net als het speelvertrek waren ook hier de gordijnen zwaar en het tapijt dik, maar het rook er minder naar tabak en meer naar lavendel, en de temperatuur werd er opzettelijk laag gehouden. Het was een intieme, eenvoudig ingerichte kamer met alleen een ronde, houten tafel en vier stoelen, een bijzet-tafel met brandy en water, en twee leunstoelen naast een keramieken kachel van mosgroene tegels. Ik had aanwezig mogen zijn bij een stuk of zes waarzegsessies met de kaarten, gewoonlijk wanneer een eenzame, timide zoeker graag wilde dat er nog een andere levende ziel bij was. Op één na hadden alle sessies die ik had bijgewoond frivolous geleken. Maar die ene keer verkondigde mevrouw Mus dat ze een visioen kreeg, en vroeg ze ons niet naar haar te kijken. Ik kneep mijn ogen dicht, maar voelde een energie in de ka-

mer en een ernst in mevrouw Mus' stem waardoor de haartjes op mijn armen recht overeind gingen staan. Een zekere freule N*** werd in de meest bloedstollende, onomwonden termen over haar lot geïnformeerd. Ze trilde en was bleek toen ze de kamer verliet en ze kwam nooit meer terug. Ik maakte mezelf wijs dat het allemaal theater was, maar niet veel later kwamen de voorspellingen uit. Daarna was ik meer op mijn hoede voor mevrouw Mus' vaardigheden (en minder geneigd om deel uit te maken van haar sessies). Maar een visioen van liefde en verbondenheid was een onmiskenbaar positief voorteken. 'Goed, uw visioen,' zei ik. 'Wat was dat?'

'Uw visioen, mijnheer Larsson. Het kwam vanmiddag door.' Mevrouw Mus nam een slok uit een glas water op het bijzettafeltje. 'Ik weet nooit wanneer er een visioen doorkomt, maar na al die jaren voel ik wel wanneer het eraan komt. Het begint met een merkwaardige, metalige smaak achter in mijn keel, die als een slang langs mijn tong omhoog kruipt.' We gingen aan tafel zitten en ze legde haar handen plat op haar bovenbenen, sloot even haar ogen, opende ze toen weer en glimlachte. 'Ik zag een waas van glinsterend goud, als munten die dansten op hemelse muziek. Toen versmolten ze tot ze één waren, en vormden een gouden pad. Op die weg reisde u.' Ze leunde achterover in haar stoel. 'U hebt geluk, mijnheer Larsson. Liefde en verbondenheid zijn slechts voor weinigen weggelegd.' Ik voelde de prettige spanning die erbij hoort wanneer vragen en antwoorden samenkomen en vertelde haar over het decreet van de Superieur: dat ik een respectabel, getrouwd man moest zijn als ik mijn baan bij de douane wilde behouden. 'Dan was dit visioen geen toeval,' zei ze.

'Toch verlang ik niet naar serieuze betrekkingen.'

Ze strekte haar hand uit en legde die op de mijne. 'Die zijn soms moeilijk te vermijden. Mensen komen zonder vragen ons leven binnen en blijven zonder uitnodiging bij ons. Ze geven ons kennis waar we niet naar op zoek zijn en geschenken die we niet willen. Maar desondanks hebben we hen nodig.' Ze boog zich voorover naar een smalle la die verborgen was onder de tafelrand en haalde er een pak speelkaarten en een opgerold mousseline kleed uit.

‘Deze kaarten worden gebruikt voor mijn hoogste vorm van divinatie: het octavo. Gezien de luister van uw visioen is dit de kaartenset die ik voor u wil leggen.’ Ze schudde zorgvuldig, coupeerde de set tot drie stapels en maakte daar weer één stapel van. Ik vroeg mevrouw Mus waarom ze kaarten nodig had; haar visioen was immers genoeg. Ze draaide de set om en spreidde de kaarten in een brede waaier op tafel. ‘De kaarten zijn op deze aarde geënt, maar spreken de taal van de onbekende wereld. Ze dienen als mijn vertalers en gidsen en kunnen ons laten zien hoe uw visioen gerealiseerd kan worden.’ Ze boog zich naar me toe en sprak fluisterend. ‘Ik begon patronen te zien in mijn leggingen, en patronen in mijn eigen leven, waarbij het getal acht een rol speelde. Ik ben ervan overtuigd geraakt dat we worden geleid door getallen, mijnheer Larsson. Ik geloof dat God geen vader is, maar een oneindig cijfer, en dat wordt het beste verbeeld in de acht. Acht is het oude symbool van de eeuwigheid. Op zijn kant gelegd is het het teken dat wiskundigen de lemniscaat noemen. Rechtop is het een mens, voorbestemd om weer in oneindigheid terug te vallen. Er bestaat een wiskundige uitwerking van deze filosofie, die de Goddelijke Geometrie wordt genoemd.’ Ze rolde het kleed uit. In het midden stond een rood vierkant, dat was omringd door acht rechthoeken met de exacte grootte van een speelkaart, waardoor er een achthoek gevormd werd. Het vierkant en de rechthoeken waren genummerd en van een naam voorzien. Boven dit diagram waren met heel dunne lijntjes precieze, geometrische vormen getekend. Mevrouw Mus volgde met haar wijsvinger de vorm van de cirkel en het vierkant in het midden. ‘De middencirkel is de hemel, het vierkant daarbinnen is de aarde. Ze worden gekruist door het kruis, dat gevormd wordt door de vier elementen. De kruispunten vormen de achthoek: de heilige vorm.’

‘Wat is de bron van deze geometrie?’ vroeg ik. Wiskunde en magie waren heel erg in de mode.

‘Die zult u niet aantreffen in een pamflet in een snuisterijenkraampje. Dit is de kennis van de geheime verenigingen, oude kennis die is voorbehouden aan een selecte groep. Het is mij verboden

u mijn bron te noemen, maar er is een heer die bereid is een vrouw op te leiden. Ik heb nooit meer dan basisinstructies ontvangen, maar zijn filosofie is overal voor ons opgeschreven om te bestuderen. Ga naar de Katarinakerk in het zuiden van de stad; de toren daar stuurt een overduidelijke boodschap. Ga naar elke willekeurige kerk, mijnheer Larsson. Het doopvont is vrijwel altijd een achthoek. Die vorm vertegenwoordigt de achtste dag na de schepping, wanneer de levenscyclus opnieuw begint. Het is de achtste dag na Jezus' intocht in Jeruzalem. Het octavo is de legging van de wederopstanding.'

'En wat is dat vierkantje helemaal in het midden?' vroeg ik.

'Dat staat voor de ziel die op zijn wedergeboorte wacht. U ontkomt er niet aan ingrijpende veranderingen te ondergaan door een gebeurtenis die aanleiding geeft tot een octavo.' Mevrouw Mus strekte haar arm over de tafel uit en zette twee vingers midden op mijn borst. Ik voelde de twee verbonden cirkels op mijn borstbeen. 'U moet de twee lussen van de acht volgen om bij het einde te komen,' zei ze.

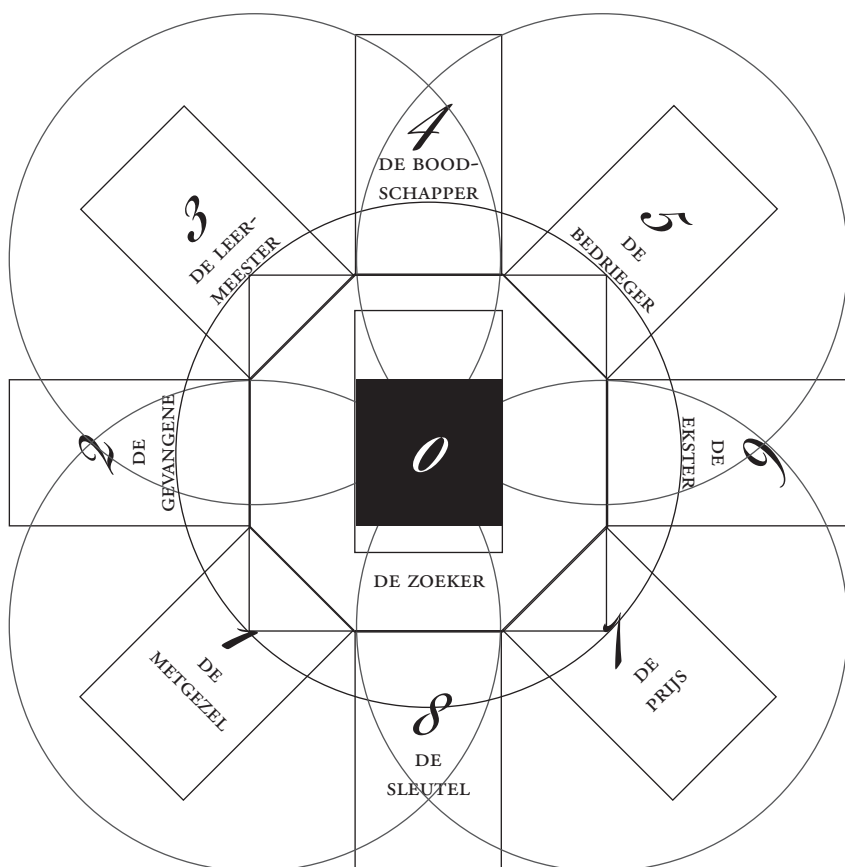
Mijn mond was ineens kurkdroog. 'Maar de acht heeft geen einde.'

Ze schonk me een stralende glimlach en trok haar hand terug. 'Zoals ook de ziel geen einde heeft.'

Mevrouw Mus vervolgde: 'De kaarten die we leggen, vertegenwoordigen acht mensen.' Ze raakte elk van de rechthoeken op het kleed aan. 'Elke gebeurtenis die de Zoeker meemaakt – elke gebeurtenis – kan in verband worden gebracht met een groep van acht mensen. En die acht moeten op hun plek staan om de gebeurtenis te laten plaatsvinden.'

'Ik hou niet van meer dan drie mensen tegelijk, mevrouw Mus, plus degenen die me aan de andere kant van de goktafel aankijken,' zei ik.

'U kunt er niet minder hebben en u zult er niet meer vinden. De acht kunnen achteraf gemakkelijk worden aangewezen, maar door het octavo te leggen, kunt u de acht identificeren voordat het voorval plaatsvindt. De Zoeker kan de gebeurtenis dan manipuleren in

de richting die hij verkiest. U moet alleen die acht een duwtje geven. Zie het als het lot, sparren met de vrije wil.’

‘En wat voor soort gebeurtenis inspireert dat octavo van u?’

‘Een gebeurtenis van groot belang, een keerpunt. De meeste mensen kennen er een of twee in hun leven, maar ik heb mensen gekend die er wel vier hadden. De liefde en verbondenheid die ik voor u heb gezien is zo’n gebeurtenis. Een visioen is vaak de katalysator.’

‘Dat geeft me hoop dat ik misschien echt op dat gouden pad ga lopen! Maar ik ben weleens aanwezig geweest bij uw sessies en ik heb u nooit eerder de kaarten in een achthoek zien leggen.’

‘Correct, mijnheer Larsson; dat is niet voor iedereen weggelegd.

Ik moet aanbieden het octavo te leggen, en de Zoeker moet het aanvaarden. Hij moet een eed afleggen dat hij het tot het eind toe volhoudt.’

‘Waren die Zoekers in staat de gebeurtenissen die voorspeld waren te beïnvloeden?’

‘Alleen degenen die de eed die ze hadden gezworen waren nagekomen. Voor ieder van hen veranderde de wereld, en ik durf te beweren in hun voordeel. De overigen werden te gronde gericht door de storm die ze verkozen te negeren. Ik kan u vertellen dat het kennen van mijn laatste octavo me een groot gevoel van veiligheid en troost bood.’

‘Veiligheid en troost...’ Ik gebaarde naar de brandy die op een bijzettafel stond. Mevrouw Mus knikte en ik schonk mezelf een glas in. Ik kon het octavo gebruiken om Carlotta Vingström mijn huwelijksbed in te krijgen. Dat zou mijn positie bij de douane verstevigen en ongetwijfeld een genereuze bruidsschat met zich meebrengen, om nog maar te zwijgen over de geneugten van mijnheer Vingströms uitstekende wijnkelders. Een gouden pad, jawel! Ik ging zitten en wreef in mijn handen om ze op te warmen, zoals ik voor elk potje kaarten deed. ‘Ik wil dit octavo graag spelen,’ zei ik.

‘Dus u vraagt erom? Het is geen spel.’

‘Ja,’ zei ik, en ik vouwde mijn handen in mijn schoot.

‘En u zweert dat u het zult voltooien?’

Ik nam nog een slok brandy en zette het glas naast me. ‘Ja.’

Opeens was het doodstil. Mevrouw Mus drukte het spel kaarten tussen haar handen en gaf het toen aan mij. ‘Kies uw kaart,’ zei ze. ‘Degene die het meest op u lijkt.’

Zo begonnen al haar sessies: als een zoeker een vraag had, vroeg mevrouw Mus hem de kaart uit te kiezen die hem het beste vertegenwoordigde in het licht van de vraag die hij stelde. Onnodig te zeggen dat er meestal koningen, koninginnen en zo nu en dan een schildknaap werd gekozen, en tijdens de standaardsessies van mevrouw Mus waren de kaarten bijna helemaal niet te onderscheiden, met dat schemerduister, de flakkerende kaarsen en het afleidende gegaap van de zoeker. Maar dit was niet haar gebruikelijke spel. De

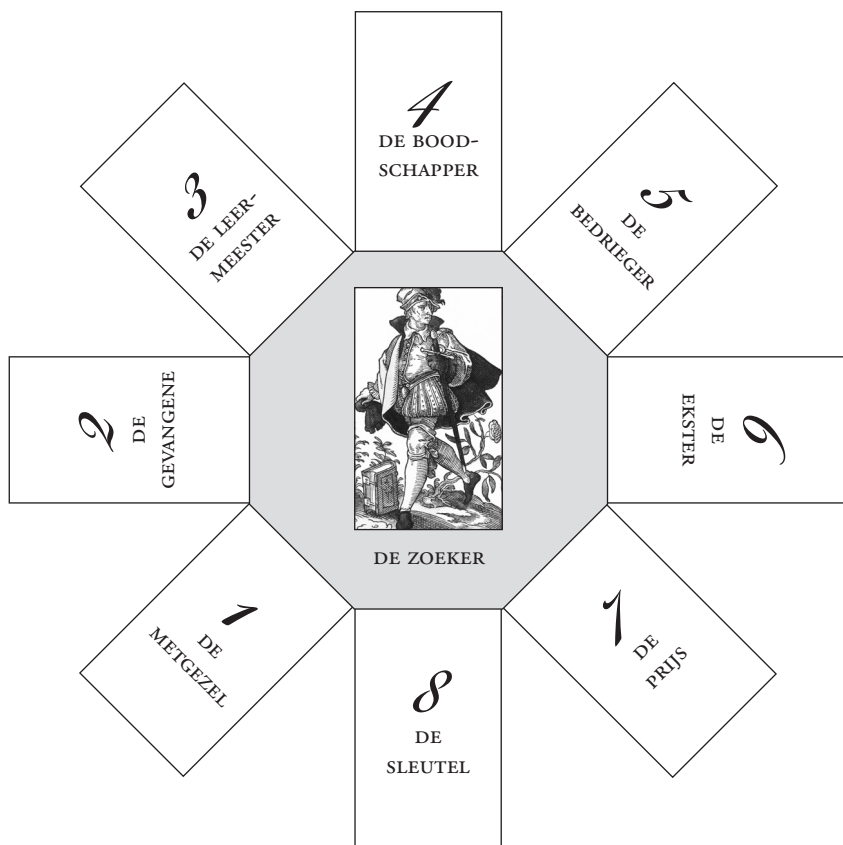
kaarten waren wel oud, maar niet al te versleten, en ze waren met zwarte inkt gedrukt en met de hand ingekleurd. Ze waren Duits, en in plaats van de gebruikelijke symbolen van harten, ruiten, klaveren en schoppen, waren deze gemarkeerd met Bekers, Boeken, Wijnkruiken en iets wat eruitzag als paddenstoelen, maar wat eigenlijk Stempelkussens bleken te zijn. De hofkaarten bestonden uit twee Schildknapen, de Onderste en de Bovenste, en een Koning. De Koningin was ondergebracht bij het getal tien. Zowel de hofkaarten als de getallen waren versierd met ingewikkelde tekeningen van flora, fauna en mensen van uiteenlopend allooi. Ik kwam in de verleiding een kaart te kiezen waarop drie mannen stonden die zich te goed deden aan een gigantisch wijnvat, en dacht liefdevol terug aan de Orde van Bacchus.

‘Denk eraan, mijnheer Larsson, in dit spel moet u geen mooi weer spelen, maar ook niet vals bescheiden zijn. Neem de tijd. Vind uzelf.’

Ik keek de hele stapel drie keer door alvorens te kiezen. Op de kaart stond een jonge man die aan het lopen was, maar over zijn schouder keek, alsof iets of iemand hem volgde. Er lag een boek op de grond voor hem, maar daar sloeg hij geen acht op. Er bloeide een bloem aan zijn ene kant, maar ook die negeerde hij. Wat me werkelijk trof, was dat hij een rode mantel droeg, als van een Sekretaire. Mevrouw Mus nam de kaart aan en glimlachte terwijl ze hem in het midden van het diagram legde.

‘De Onder-Schildknaap van de Boeken. Ik denk dat u goed gekozen hebt. Boeken zijn de kleur van het streven, en ik weet dat u hard gewerkt hebt voor uw

mantel. Maar deze man heeft alle middelen om zich heen – het boek, het zwaard, de bloem – en gebruikt er toch niet één. Nog niet.’ De haartjes in mijn nek gingen overeind staan. Ze knikte naar het diagram. ‘Het schema laat zien welke rol uw acht zullen spelen. Ze verschijnen misschien niet precies in deze volgorde en hun rol is niet altijd meteen duidelijk; de Leermeester kan overkomen als een nar, de Gevangene lijkt misschien helemaal niet bevrijd te hoeven worden. Het octavo brengt met zich mee dat u een derde of vierde keer naar de mensen om u heen moet kijken, en moet waken voor een overhaast oordeel.’ Ze schudde de kaarten opnieuw en vroeg mij te couperen, waarna ze haar ogen sloot en het spel kaarten weer tussen haar handen drukte. Ze legde zorgvuldig een kaart linksonder naast de Zoeker. ‘Kaart één. De Metgezel.’ Toen legde ze met de

klok mee nog zeven andere kaarten neer, zodat er een achthoek ontstond:

2. De Gevangene
3. De Leermeester
4. De Boodschapper
5. De Bedrieger
6. De Ekster
7. De Prijs
8. De Sleutel

Ze tuurde langdurig naar de kaarten terwijl ze alle acht hun namen mompelde.

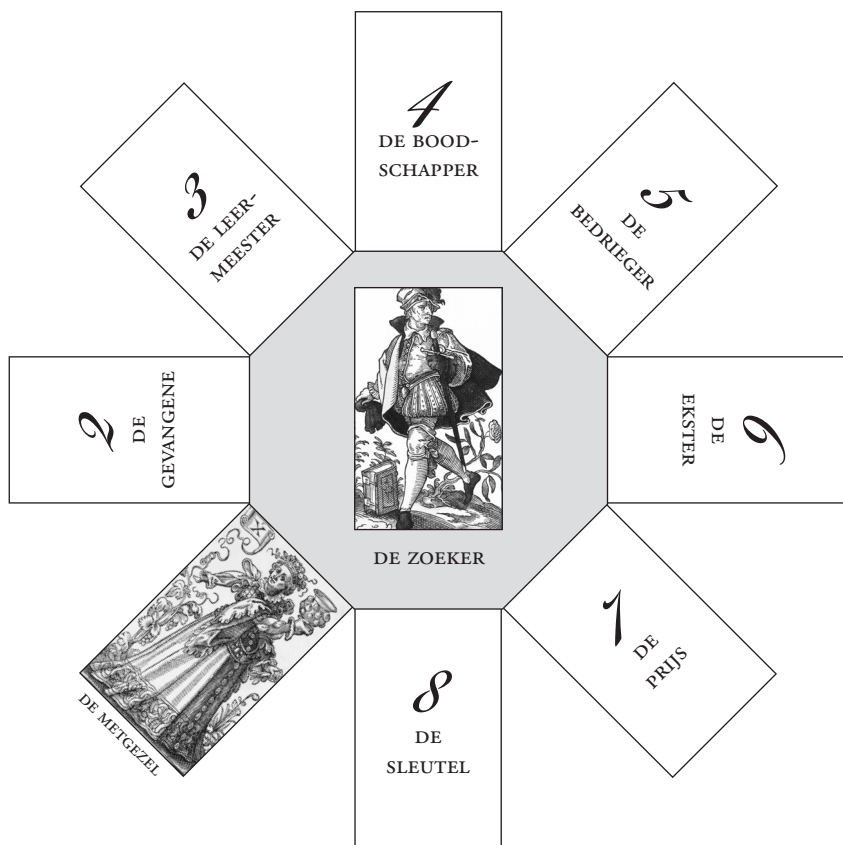
‘En, wie zijn het?’ vroeg ik uiteindelijk, en mijn ogen werden naar de liefallige Koningin van de Wijnkruiken getrokken. Carlotta?

‘Dat weet ik nog niet. We herhalen de legging tot een kaart tweemaal opduikt; dat is het teken dat hij moet blijven. Dan wordt

hij op de eerste open plek van het schema gelegd.’ Ze gaf me een ogenblik om de legging in mijn geheugen te prenten, raapte ze toen allemaal bijeen, behalve de Onder-Schildknaap van de Boeken en begon te schudden. ‘Tweede keer. Let op.’ Ze legde nog een set van acht kaarten.

Ik zocht aandachtig naar de Koningin, maar dit was een heel ander gezelschap. ‘Waar is mijn lieve dame?’ vroeg ik. Ze stak de acht kaarten terug in het spel en voerde het proces opnieuw uit. ‘Als er deze ronde niemand nog een keer komt, gebruik ik een lei

en een krijtje om aantekeningen te maken.’ Ditmaal nam mevrouw Mus langdurig de tijd om de kaarten tussen haar handen te drukken voor ze deelde. Ik keek heel goed, maar kon niets vreemds ontdekken, behalve dat de kamer buitensporig warm aanvoelde. ‘Mag ik het raam op een kiertje zetten?’ fluisterde ik.

‘Sssssttt!’ siste ze tegen me, waarna ze de derde legging deed.

‘Daar is ze!’ Ik voelde de opwinding die alle spelers voelen wanneer de kaart waar ze op wachtten voorbijkomt.

‘Uw Metgezel.’ Mevrouw Mus legde de Koningin van de Wijnkruiken op de eerste positie van het schema en leunde achterover. Ze glimlachte niet zoals ze dat tegen romantiekzoekende ingénues deed. ‘De Metgezel is van cruciaal belang, want de acht komen in haar kring bijeen. Ze zal in uw leven, in uw gesprekken en in uw

dromen opduiken. Ze zal naar u toe worden getrokken en u naar haar. Misschien werkt u met haar samen, misschien staan jullie tegenover elkaar.'

'Ik weet zeker dat we een harmonieus paar zullen vormen,' zei ik.

'De Koningin van de Wijnkruiken is een vrouw die over macht en middelen beschikt: wijnkruiken zijn de kleur van de overvloed. Meestal geld. Maar elke kaart kan de rol van weldoener of tegenstander spelen. Ziet u de valse mouw? De handschoenen die verwijderd zijn? Daar is de kronkelende wijnrank van de verstrengeling. Met andere woorden: wees voorzichtig.'

'Ik voel me behoorlijk veilig, mevrouw Mus. Want kan die mouw niet gewoon in de mode zijn, en zijn die handschoenen niet verwijderd zodat ik haar warme hand in de mijne kan nemen? De kronkelende wijnrank is de vruchtbare oogst en de kruik brengt een bedwelmende wijn naar mijn tafel, ongetwijfeld uit de kelders van Vingström,' zei ik en ik stelde me Carlotta's volle, zachte mond voor.

'Niet zo zelfgenoegzaam, mijnheer Larsson,' bitste ze. 'Dit is niet een of ander kaartspelletje dat u vaker hebt gespeeld. De Metgezel kan u ook naar de liefde leiden en zelf niet de geliefde zijn. Er zijn zeven personen die we nog niet ontmoet hebben.'

'Maar ze zou het kunnen zijn,' zei ik.

'Het zou kunnen, ja,' zei mevrouw Mus onwillig. Ze raapte het hele spel kaarten bij elkaar en legde het met de afbeeldingen omlaag in het midden van het diagram.

'Wat is dit? Stoppen we nu al?' vroeg ik, te luid voor deze intieme sfeer.

'Het ritueel zit erop. Zodra er een plek is opgevuld, zijn de kaarten klaar tot de volgende dag.'

'Maar u hebt het bedacht; u kunt het ritueel veranderen als u wilt.'

'Het ritueel loopt via mij, het is niet van mij afkomstig. Het is afkomstig van het goddelijke. Of misschien van de kaarten zelf. Ik weet het niet. Het octavo neemt acht opeenvolgende avonden in

beslag. We ontmoeten elkaar morgen weer, en de zes avonden daarna.’ Ze pakte een pen en inkt uit de la onder de tafel en schreef mijn kaart en die van mijn metgezel in een dun leren boekje. ‘Zorg dat u om elf uur hier bent,’ zei ze, en ze maakte de bladzijde droog met zand uit een strooier.

‘Bedoelt u dat ik echt elke avond hier moet komen?’ vroeg ik.

‘Ja, mijnheer Larsson. U hebt een eed afgelegd.’

‘Uw reguliere clientèle heeft zeker geen geduld voor zo’n langdradig spel?’

Ze lachte en pakte haar pijp en tondel uit een kastje. ‘Ik zou het octavo nooit leggen voor iemand die alleen maar nieuwsgierig was. Dat zou hetzelfde zijn als een palingvrouw vragen als een alchemist te denken. Daar is dit veel te serieus voor. En er staat veel te veel op het spel.’

‘Wat dan?’

Ze stak met de tondel een kaars aan en hield die bij haar pijp, terwijl ze aan de steel zoog om de vlam naar de bol te trekken. Ze zoog haar mond vol rook en blies één kringetje uit. ‘Liefde, mijnheer Larsson,’ zei ze met een half lachje om haar mond. ‘Liefde en verbondenheid.’

Hoofdstuk vier

DE HOOGSTE AANBEVELING

Bronnen: E.L., mevrouw M., Katarina E.

GEÏNSPIREERD DOOR DE verschijning van de Koningin van de Wijnkruiken schreef ik Carlotta de volgende ochtend, en ik ontving een antwoord met de middagpost. Ze schreef dat ze mijn mysterieuze verhaal over de acht kaarten boeiend vond en mijn pen krachtig en dat ze contact met me zou opnemen voor een tijdstip en een plaats waar we elkaar zouden kunnen ontmoeten. Nu al vorderingen in de richting van het gouden pad! Ik deelde de Superieur en mijn colleges bij de douane mee dat ik een huwelijksvis aan de haak had geslagen en dat we dat binnenkort zouden vieren met een bedwelvende punch. Het kon me niet gauw genoeg elf uur zijn, dus ging ik vroeg op pad naar de Minderbroederssteeg met de bedoeling de tijd te verdrijven met whist. Ik klopte aan bij mevrouw Mus en na enige tijd deed Katarina open. ‘Sekretaire. Mevrouw Mus zei dat u om elf uur zou komen.’

Ik gluurde over haar schouder. De gang was leeg en de speelvertrekken waren donker. ‘Waar zijn de spelers?’

‘U zult moeten wachten.’ Katarina ging me voor naar de vestibule voor zoekers, een zijkamertje bij de trap naar de kamer boven. Het was verlicht met één kaart in een glazen, bolvormige blaker, en tegen één wand stonden drie houten stoelen. Ik wachtte bijna een uur en hoorde toen eindelijk voetstappen op de trap. Ik liep naar de gang om te kijken wie de oorzaak was van de stille tafels en hoorde de stem van mevrouw Mus, die dringend klonk. ‘Nee, Gustaaf, dit visioen was een waarschuwing voor je.’

Dus het was waar! Ik liep achteruit terug de wachtkamer in en

keek van achter de deur naar mijn koning. De eerste glimp die ik van Gustaaf had opgevangen, was bij zijn kroning geweest, toen ik acht was en hij vijftientig, destijds een jeugdige held. Toen Gustaaf op die prachtige ochtend in mei voorbijreed, glinsterde er iets gouds tegen de blauwe hemel en ik ving een van de munten die hij gooide en die ongetwijfeld voor mij bedoeld was. In de twee decennia daarna vestigde Gustaaf een schitterend hof, het Koninklijk Theater, de Opera, en de Zweedse Academie. Voltaire had hem de Verlichte Monarch genoemd.

Gustaaf trok een witleren handschoen aan die was afgezet met zilverdraadjes die glinsterden in de eenzame, brandende blaker. ‘Ik zie je visioen niet als duister, Sofia.’ Daarop humde mevrouw Mus iets en hij draaide zich om, zodat ik eindelijk zijn gezicht kon zien. Gustaaf was pafferig geworden en hij liep krom, alsof het gewicht van zijn jaren hem langzaam omlaag trok. Hij zag eruit als elke man van middelbare leeftijd, zoekend naar antwoorden zoals elke zoeke. ‘Dat klonk lomp, Sofia, maar je weet dat ik het niet oneerbiedig bedoel. Vertel me nog één keer je visioen, dan zal ik je vertellen wat ik eruit haal.’

Mevrouw Mus sloot haar ogen. ‘De zon gaat onder, de lucht verandert van blauw naar feloranje in het westen, met wolkenbogen die naar de hemel reiken. Er staat een groot, mooi huis, als een paleis, en een grote, zwarte reiskoets staat buiten te wachten; de paarden briesen en steigeren, wanhopig om te ontsnappen. De wind steekt op, een hevige storm. De koets, de paarden en het fraaie paleis worden als zand weggeblazen en drijven over de Stad als diamanten, als sterren, waarna ze in de inktblauwe diepten van de Riddersbaai vallen en weg zijn. Alles verloren, Gustaaf. Alles.’ Ze greep zijn arm. ‘Het is de wind die ik alarmerend vind. Die kan niet worden tegengehouden.’

‘We kunnen de wind niet tegenhouden, lieve vriendin, en ik ben van plan erop te zeilen.’ Gustaaf pakte de hand van mevrouw Mus en hield hem in de zijne. ‘Ik ben verrukt over dit visioen, Sofia. Je begrijpt de betekenis niet; niet omdat het je aan vaardigheden ontbreekt, maar aan informatie. Probeer het vanuit mijn perspectief te

bekijken: een felle zonsondergang, een koninklijk, maar leeg huis dat wordt meegevoerd door een straffe wind; dat wijst allemaal op de revolutie in Frankrijk, de koning en de koningin die tegen hun wil worden vastgehouden. Gustaaf dempte zijn stem, maar zijn opwinding klonk erdoorheen. ‘Dit visioen bevestigt het succes van een reddingsplan dat al in gang is gezet, en te midden van die ont-snapping komt een zwarte reiskoets voor, precies zoals jij beschreven hebt. De jonge graaf Von Fersen is nu in Parijs om te helpen. Hij is loyaal aan de kroon, in tegenstelling tot zijn vader, de patriot. Tegen midzomer zal de koets vertrekken, het huis zal gered worden en de revolutionaire verraders zullen als stof verspreid in de Seine liggen.’

‘Je kent mijn gevoelens voor Frankrijk. Ik zou dolblij zijn met je succes,’ zei mevrouw Mus. ‘Maar dit is jóúw visioen, en de wind... de wind is een vreselijk teken. Je moet naar je eigen huis kijken.’

‘Het klopt, mijn huis lijkt leeg te zijn.’ Gustaaf liet haar hand los en trok een los draadje van zijn handschoen. ‘Zodra de gewone man wat privileges toebedeeld kreeg, werd duidelijk waar de ware loyaliteit van mijn hof lag. Maar ik moet de monarchieën van alle naties steunen als de adel überhaupt wil overleven.’ Gustaaf wuifde, en ergens vanuit de schemerige hal kwam een officier tevoorschijn. ‘Ik ben geboren voor het leiderschap, net als jij bent geboren voor het Inzicht. We kunnen die last niet naast ons neerleggen, hoezeer we dat ook zouden willen.’

‘Blijf toch. We zouden vanavond met het octavo kunnen beginnen,’ zei ze.

‘Ik kan je geen acht avonden geven, al zou ik het graag willen. Over een paar uur vertrek ik naar Aix-la-Chapelle. Daar zal ik de Franse koninklijke familie verwelkomen.’ Hij pakte een blauwzijden mantel aan die zijn bediende hem aangaf, en overhandigde mevrouw Sparrow een leren zakje. ‘Dank voor je zorgen, Sofia.’

‘We zijn oude vrienden, Gustaaf,’ zei ze zacht.

‘Ik reken op de weinigen die ik overheb,’ zei hij. ‘De politie-commissaris is beschikbaar als je hem nodig hebt. En bisschop Celsius doet boete; hij en zijn geestelijken zullen je niet meer lastigval-

len.’ De koning boog zich voorover en gaf haar een kus op elke wang. ‘Ik kom weer langs als de Franse koning in veiligheid is. Daarna zul je mij moeten betalen om de tekenen te interpreteren.’ Daar moest ze om lachen en ik hoorde hun voetstappen wegsterven. Er klonk geen ratelende koets buiten; ze hoefden de Minderbroederssteeg slechts een klein, nat stukje uit te lopen naar de Grote Kerk. Daar vlak achter stond het paleis.

‘Mevrouw Mus,’ fluisterde ik vanuit de wachtkamer. Ze draaide zich met een ruk om. ‘Ik ben het, mijnheer Larsson.’

Haar schouders ontspanden, maar haar stem klonk bars. ‘Gustaaf staat niet welwillend tegenover spionnen die niet bij hem in dienst zijn.’

‘Gelukkig liet Katarina me binnen,’ zei ik, nog altijd verwonderd over deze intieme glimp van mijn koning. ‘Is hij vaak in uw gezelschap?’

‘Niet zo vaak als ik zou willen. We zijn al ruim twintig jaar bevriend, mijnheer Larsson.’

‘Hoe kunt u de koning ontmoet hebben? U moet nog een jong meisje geweest zijn.’

‘Gustaaf ging naar Frankrijk met zijn jongste broer, Frederik Adolf; hertog Karel was niet uitgenodigd. Hun moeder achtte hem onwaardig.’

‘En de prinsen hadden een zieneres nodig?’

Ze lachte en ging op een van de wachtkamerstoelen zitten. ‘Ze hadden een wasvrouw nodig die uitstekend Frans sprak. Mijn vader was een meester-handwerksman die in het Drottningholmpaleis werkte. Hij kreeg er lucht van en bood mijn diensten aan in de veronderstelling dat het mijn kans zou zijn om de vorst te dienen en me van een betrekking te verzekeren; huwelijkskandidaten vermeden een meisje met helderziende gaven, dus dit was onze grote hoop voor mijn toekomst. En vader wilde wanhopig graag dat ik mijn thuisland zou zien; hij was bang dat ik het zou vergeten. Mijn Frans was vlekkeloos en mijn moeder had me de geheimen van bleken en stijven goed bijgebracht. Ik sloot me bij het vrolijke gevolg aan als dienares, maar mijn helderziendheid wekte de belang-

stelling van de kroonprins, dus werd ik goed behandeld. Gustaaf en zijn broertje Frederik veroverden Parijs stormenderhand: bals en jachten met koning Lodewijk en Marie-Antoinette, een ontmoeting met de Montgolfiers en hun gigantische ballon, bezoeken aan de exclusiefste salons. Karel is er nog steeds kwaad over.’

‘Hebt u in Parijs de kaarten gelezen voor Gustaaf?’

‘Ik had nog niet geleerd ze te lezen; ik gaf mijn visioenen door. Zijn kroning was ophanden en dat zei ik. Er waren er enkelen die me uithoonden en me uitmaakten voor duivelshoer en erger. Maar Gustaaf was mijn loyale beschermheer en ik had gelijk: de oude koning stierf terwijl wij in Parijs waren, en Gustaaf werd in mei 1772 gekroond. Hij hecht nog steeds waarde aan het intuïtieve en verkiest velen die de kunst beheersen: magiërs, astrologen, waarzeggers. Hij heeft onlangs een alchemist ingehuurd om de koninklijke geldkist te vullen.’

Ik ging op de stoel naast haar zitten. ‘En wat moet u vullen?’

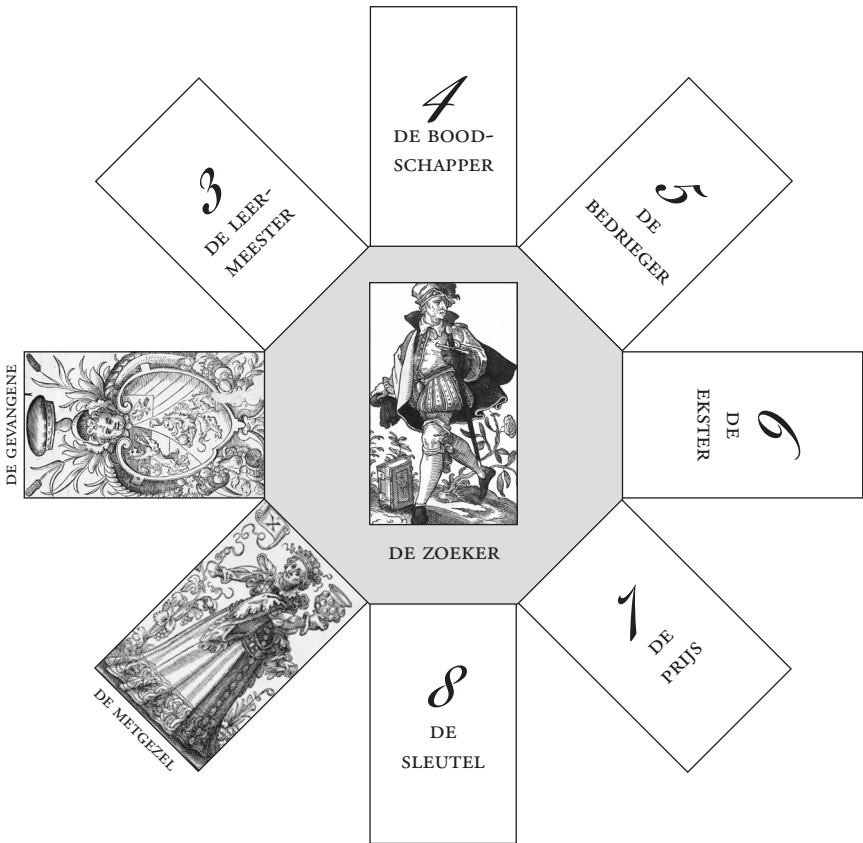
‘De behoefte aan echte vriendschap en de waarheid. En niets anders.’ Ze keek me met toegeknepen ogen aan. ‘Er zijn er maar

weinig die dat durven te bieden, en nog minder die zorgzaam zijn, zoals u zag. Maar hij is een groot koning, mijnheer Larsson.’

‘Een groot koning,’ echode ik. ‘En hij heeft ongetwijfeld gelijk, mevrouw Mus. Over het visioen, bedoel ik. Zijn begrip van de wereld overtreft dat van ons veruit.’

‘Hij is en blijft een man, mijnheer Larsson. Hij ziet wat hij wil zien.’ Ze leunde achterover in haar stoel, haar ogen gesloten, alsof ze zo in slaap kon vallen. ‘We kunnen maar het beste met u verdergaan,’ bromde ze. We klommen de trap op en gingen

zitten. Een zomerse regenbui kletterde tegen het raam, en in de kamer was het koeler dan de avond ervoor. Ze pakte de twee kaarten die we al kenden uit het pak, schudde langdurig en legde de kaarten midden op tafel.

Ik coupeerde ze en zij deelde. Na vier rondes dook de tweede kaart van mijn octavo op: de Gevangene, de Aas van de Stempelkussens. We bogen ons voorover om de kaart te bestuderen.

Een engelachtig gezicht stond midden op een wapenschild. Onder de kin zweefde een vogel. Twee leeuwen stonden met de kop naar elkaar in afzonderlijke velden, en een van hen hield een ontspruitend zaadje of een wortelstok vast. ‘De Aas is een jong persoon, of één met beperkte ervaring en een beïnvloedbare geest. Hij staat voor een nieuw begin. Kan een man of een vrouw zijn,’ zei ze.

‘Lisdodden. Hij is vast en zeker arm,’ zei ik bij het zien van de twee sigaren aan weerszijden van het stempelkussen dat boven het engelengezicht hing. Ik dacht aan mijn verpauperde neven, die de lisdodden die ze niet opaten gebruikten als kaarsen, door ze in was te dopen en de stengel als een pit aan te steken.

‘Niet per se. Het stempelkussen is een teken van zaken en handel, dus dit zou iemand kunnen zijn die met weinig middelen toe kan. Hij zal nauw verbonden zijn met uw Metgezel, en de Koningin van de Wijnkruiden is een kaart van rijkdom, dus hij zou zijn voordeel kunnen doen met haar vriendschap. Maar dit is uw Gevangene.’

Ik tuurde naar het liefvallige cherubijntje. ‘Zou dit Carlotta kunnen zijn?’

‘Misschien, maar de kaarten roepen hun levende tegenhanger pas op wanneer ze alle acht op hun plek liggen.’

‘Ik kan niet wachten, mevrouw Mus!’

‘Toch moet dat. Het duurt nog maar zes dagen.’ Ze glimlachte om mijn ongeduld. ‘U gaat er toch niet overhaast vandoor om samen met Gustaaf de Franse koninklijke familie te ontmoeten, hè, mijnheer Larsson?’

‘Mijn Koningin is hier in de Stad.’

‘Als u er zeker van bent, kunt u uw Gevangene vasthouden of vrijlaten, al naar gelang dat ten goede komt aan uw ware doel, wat dat ook moge zijn.’

‘U weet wat mijn ware doel is,’ zei ik.